

ІСТОРИОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ

УДК 93/94+930+327

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2021/1.27>

Данилюк І.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ІСТОРИОГРАФІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВИТОКІВ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ СВЯТОГО ПРЕСТОЛУ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

У статті досліджуються підходи до визначення витоків міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу.

У статті проаналізовано п'ять сучасних підходів щодо визначення витоків правосуб'єктності Святого Престолу на міжнародній арені: 1) виведення витоків міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу з історичного минулого (так звана «історична група»); 2) від визнання Апостольського Престолу іншими державами та підтримання двосторонніх дипломатичних відносин (так звана «державницька група»); 3) із особливої духовної місії Святого Престолу та Католицької церкви (так звана «духовна група»); 4) від Латеранських угод (так звана «латеранська група»); 5) заперечення правосуб'єктності Святого Престолу (так звана «група виключення»).

Представники «історичної групи» вважають, що міжнародна правосуб'єктність Святого Престолу є залишком його «видатної ролі» в середньовічній політиці та дипломатії. Дослідники «історичної групи» апелюють до історичного минулого ватиканської дипломатії й акцентують увагу на внеску Святого Престолу в історичний розвиток середньовічної Європи та загальносвітовий розвиток періоду нового часу і сьогодення.

Представники «державницької групи» вбачають витoki міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу лише при визнанні Апостольського Престолу іншими державами. На думку дослідників «державницької групи», визнання значною кількістю держав Святого Престолу і встановлення офіційних відносин є основним доказом правосуб'єктності Святого Престолу.

Представники «духовної групи» вбачають основу міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу в унікальній духовній місії, яку представляє Святий Престол у світі. На думку прихильників «духовної групи», міжнародна правоздатність Святого Престолу ґрунтується на духовному авторитеті Католицької церкви і її місії у світі.

Представники «латеранської групи» вбачають витoki міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу в Латеранських угодах 1929 року зі створенням незалежного міста-держави Ватикан. На думку прихильників «латеранської групи», саме Латеранські угоди надали міжнародний статус Святому Престолу.

Представники «групи виключення» заперечують правосуб'єктність Святого Престолу на міжнародній арені та визначають його як суто релігійну організацію.

Ключові слова: міжнародні відносини, дипломатія, Святий Престол, Ватикан, Католицька церква.

Постановка проблеми. У процесі дослідження дипломатичної діяльності Святого Престолу перед сучасним науковцем постає низка викликів, які кореняться в історичному минулому ватиканської дипломатії, духовних витоків влади та сучасному статусі Апостольського Престолу на міжнародній арені. Одним із таких викликів є фундаментальна проблема правосуб'єктності

Апостольського Престолу на міжнародній арені. Дискусуючи щодо міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу, науковці сформувавши кілька підходів щодо питання витоків правомочності Святого Престолу на міжнародній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній зарубіжній та вітчизняній історіографії існує чимало наукових досліджень і науково-

популярних публікацій, присвячених дипломатичній діяльності Святого Престолу на міжнародній арені. Так, у зарубіжній історіографії питання міжнародної правосуб'єктності та статусу Святого Престолу вивчали Рональд Макдональд і Дуглас Джонстон [40], Роберт Араужо [27], Гаєтано Аранджо-Руїс [25], Ян Браунлі [29], Джеймс Кроуфорд [33], Роберт Араухо та Джон Лукал [26], Роберт Дженнінгс та Артур Уоттс [37], Джозеф Кунц [38], Бруно Експозіто [34], Роберт Грехем [36], Джон Лайоло [39], Маріо Барбато [28], Гай Голан [35], Йодок Трой [44], Сергій Дьяченко [3], Юрій Карлов [7], Теряна Зонова [5] та інші.

У вітчизняній історіографії першопрохідцем із дослідження міжнародного статусу Святого Престолу був український історик діаспори В'ячеслав Заїкін, який у міжвоєнний період, досліджуючи історію релігій, залишив цікаві нотатки щодо дипломатичного статусу та витоків влади Святого Престолу на міжнародній арені [4]. В Україні об'єктивне наукове дослідження дипломатичної діяльності Святого Престолу розпочалося після повалення комунізму та звільнення вітчизняних суспільно-гуманітарних наук від ідеологічних штампів.

Так, за період незалежності в українській історіографії було опубліковано такі наукові праці, присвячені дипломатичній діяльності Святого Престолу: праця колишнього посла України при Святому Престолі Григорія Хоружого «Ватикан: історія і сучасність» [19]; монографія Михайла Отроша «Статус Святого Престолу в міжнародному праві» [17]; праця Віктора Козлова «Дипломатія Святого Престолу в постбіполярній системі міжнародних відносин за часів понтифікату Івана Павла II» [9].

Українські дослідники опублікували низку наукових статей, присвячених різним аспектам дипломатичної діяльності Святого Престолу. Так, проблеми міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу досліджували М. Отрош [15; 16], В. Козлов [8; 10], Т. Сироїд [18], В. Мельник [11; 12; 13; 14], А. Гев'юк [1], Т. Іжевська [6], В. Ціватий [20; 21; 22].

Постановка завдання. Метою статті є розгляд підходів до визначення витоків міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз зарубіжних і вітчизняних наукових напрацювань свідчить про те, що в сучасній історіографії при дослідженні дипломатичної діяльності Святого Престолу сформувалися п'ять основних підходів: 1) виведення витоків між-

народної правосуб'єктності Святого Престолу з історичного минулого (так звана «історична група»); 2) від визнання Апостольського Престолу іншими державами та підтримання двосторонніх дипломатичних відносин (так звана «державницька група»); 3) із особливої духовної місії Святого Престолу та Католицької церкви (так звана «духовна група»); 4) від Латеранських угод (так звана «латеранська група»); 5) заперечення правосуб'єктності Святого Престолу (так звана «група виключення») [2, с. 24–25].

Представники «історичної групи» вважають, що міжнародна правосуб'єктність Святого Престолу є залишком його «видатної ролі» в середньовічній політиці та дипломатії. Так, канадський академік і юрист Рональд Макдональд та американсько-канадський дослідник міжнародних відносин Дуглас Джонстон у своїх судженнях про місце Святого Престолу в міжнародному праві апелюють до історичного минулого ватиканської дипломатії [40, с. 19] й акцентують увагу на внеску Святого Престолу і Папи Римського в історичний розвиток середньовічної Європи та загальносвітовий розвиток періоду нового часу і сьогодення [40, с. 19–20].

Американський юрист і науковець, автор праці «Природа та роль Католицької церкви і Святого Престолу в міжнародному порядку» [27] Роберт Араужо, який свого часу займав посаду радника Святого Престолу з питань міжнародного права, також апелює до історичного минулого Святого Престолу. Він наголошував на двох особливостях ватиканської дипломатії, а саме на її «непереривній історії» [27, с. 2], яку називав «безперервною дипломатією» [27, с. 2], та її «незмінному інституті Святого Престолу» [27, с. 2]. Подібних поглядів дотримувався й український дослідник В'ячеслав Заїкін, який вважав «Святий Престол найпершим і найголовнішим суб'єктом міжнародного права в європейській континентальній історії» [4, с. 46–47].

До «історичної групи» також належить італійський дослідник сучасних міжнародних відносин Гаєтано Аранджо-Руїс, який бачить витoki міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу в «історичному процесі еволюції міжнародного права» [25, с. 354]. Він зауважує, що «Апостольський Престол був активним актором на міжнародній арені ще до створення національних держав у сучасному розумінні» [25, с. 355]. Як зазначає Гаєтано Аранджо-Руїс, «Святий Престол з тих пір зберігає свою міжнародну правосуб'єктність» [25, с. 359].

Представники «державницької групи» вбачають витoki міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу лише при визнанні Апостольського Престолу іншими державами. З цього приводу англійський юрист та дослідник міжнародних відносин Ян Браунлі писав, що міжнародна правосуб'єктність і юридична особистість Святого Престолу виникає з «принципу ефективності», тобто через те, що інші держави «добровільно визнають Святий Престол» [29, с. 65] та «погоджуються на двосторонні відносини» [29, с. 64] зі Святим Престолом. Цікаво, що Ян Браунлі вважав міжнародну правосуб'єктність Святого Престолу «ефективною» лише для тих держав, які готові вступити в дипломатичні відносини з Апостольським Престолом [29, с. 65–68].

Ідеї Яна Браунлі поділяє австралійський юрист та дослідник міжнародних відносин Джеймс Кроуфорд. На його думку, визнання значною кількістю держав Святого Престолу і встановлення офіційних відносин є основним доказом правосуб'єктності Святого Престолу [33, с. 158–159]. На відміну від Яна Браунлі, який обмежує правосуб'єктність Святого Престолу колом визнаних держав, Джеймс Кроуфорд вважає, що «нині міжнародну правосуб'єктність Святого Престолу уже не можна заперечувати» [33, с. 159]. Причому згаданий вище Роберт Араужо, який простежував витoki правосуб'єктності Святого Престолу в системі міжнародного права в історичному минулому, звертав також увагу на розширення двосторонніх дипломатичних відносин у «безперервній дипломатії» Святого Престолу [27, с. 2]. Державницького підходу дотримувався й німецький дослідник міжнародного права Ласс Опенгайм, який стверджував, що правосуб'єктність Святого Престолу на міжнародній арені ґрунтується на «звичаї і мовчазній згоді більшості держав» [37, с. 324].

Нині 183 суверенних держави підтримують офіційні дипломатичні відносини зі Святим Престолом [23, с. 1303–1328; 288]. Окрім того, Святий Престол має 11 апостольських делегацій у країнах, з якими немає офіційних відносин [24]. Також Апостольський Престол є активним членом низки міжнародних і регіональних організацій [23, с. 1329–1333; 288].

Третя група дослідників міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу (представники «духовної групи») вбачають основу міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу в унікальній духовній місії, яку він представляє у світі. Так, американські дослідники дипломатич-

ної діяльності Святого Престолу на міжнародній арені Роберт Араужо та Джон Лукал у праці «Папська дипломатія і пошуки миру» [26] зазначають, що «міжнародна особистість Святого Престолу виходить з його релігійного, морального і духовного авторитету та місії у світі [...], на яких його вимога як суб'єкта міжнародного права може бути виправдана» [26, с. 4–5]. Дослідники також поділяють ідеї «державницької групи», відповідно до якої правосуб'єктність Святого Престолу в міжнародних відносинах може бути «виправдана і тим, що Святий Престол визнаний іншими державами як повноправний суб'єкт міжнародного права» [26, с. 4–5].

На духовному підході ґрунтується й основна позиція Католицької доктрини щодо правосуб'єктності Святого Престолу. Вона декларує, що дипломатична діяльність Святого Престолу походить від «самого божественного установлення» [31, к. 113, §1] та базується на «духовному суверенітеті», щоб здійснювати свою «духовну місію» [32, п. 440]. Духовна концепція дозволяє правосуб'єктності Святого Престолу встановлювати дипломатичні відносини із суверенними державами, вступати в міжнародні організації, підписувати двосторонні та багатосторонні договори, виступати арбітром. Варто зазначити, що навіть Латеранський договір формувався відповідно до цієї концепції: «Суверенітет Святого Престолу у міжнародній сфері як атрибут, властивий його природі, відповідно до його традиції та вимог його місії у світі» [41, ст. 2].

Католицька традиція виводить правосуб'єктність Святого Престолу з духовних витоків його влади. Проте нехтування державницького чи історичного підходу при дослідженні дипломатичної діяльності Апостольського Престолу, на думку автора, звужуватиме спектр наукової роботи, адже діяльність Святого Престолу, Католицької церкви, Пап та ватиканської дипломатії вплинула на історичний процес і систему міжнародних відносин. Активна участь і зацікавленість у двосторонніх відносинах із Апостольським Престолом свідчить про авторитет Святого Престолу та ватиканської дипломатії у світі. Тому необхідний комплексний аналіз витоків правосуб'єктності Святого Престолу. Історичний підхід допоможе простежити історичний досвід ватиканської дипломатії та її традиції, а державницький підхід – продемонструвати широту дипломатичних контактів і зв'язків Святого Престолу. Духовний підхід допоможе проаналізувати моральний авторитет і владу Апостольського Престолу, а комп-

лексний підхід всебічно висвітлить як діяльність ватиканської дипломатії на міжнародній арені, так і роль Святого Престолу у миротворчих процесах [2, с. 27–28].

Деякі дослідники із так званої «латеранської групи» вбачають витоки міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу в Латеранських угодах 1929 року. На їхню думку, саме Латеранські угоди надали міжнародний статус Святому Престолу. Так, Роберт Дженнінгс та Артур Уоттс стверджували, що «суперечлива міжнародна позиція Святого Престолу була вирішена у результаті Латеранського договору між Італією та Святим Престолом від 11 лютого 1929 року. Договір формально відновив членство Святого Престолу у спільноті держав, яке було перерване в 1870 році» [37, с. 673]. Український дослідник Михайло Отрош вважав, що «Латеранські угоди відновили світський суверенітет Святого Престолу» [15, с. 312] на міжнародній арені й «остаточно врегулювали «римське питання» *de facto* і *de jure*» [15, с. 312].

Латеранську концепцію піддає критиці Джозеф Кунц, який вважає, що Латеранський договір вирішив так зване «римське питання»¹ і «примирив Святий Престол з Італією, але жодним чином не створив або не змінив міжнародну позицію Святого Престолу», а сам Латеранський договір, який був укладений між Святим Престолом та Італією, на думку Джозефа Кунца, «попередньо підтверджує міжнародну правоздатність Святого Престолу навіть без території» [38, с. 309].

Роберт Араужо також піддавав критиці спроби звести витоки дипломатичної діяльності Святого Престолу до Латеранського договору: «Синтектичний сенс цього поняття [Святий Престол] не є синонімом Риму, Ватикану чи держави Ватикан². Його [Святого Престолу] значення виходить за межі географічного розташування. Цей факт про природу Святого Престолу посилює його унікальність як міжнародного суверена і міжнародної особистості та пояснює, чому він зацікавлений і

бере участь у міжнародних відносинах із суверенними державами» [27, с. 2].

Також необхідно згадати «групу виключення», яка заперечує правосуб'єктність Святого Престолу на міжнародній арені. Так, деякі з активістів і зовсім заперечують окрему правосуб'єктність Святого Престолу та визначають його як суто релігійну організацію. Наприклад, із 1995 року неурядова організація «Католики за вибором» [30] виступила проти участі Святого Престолу в міжнародних заходах державного рівня та проти участі Святого Престолу у засіданнях ООН. Представники цієї організації стверджували, що «Святий Престол є релігійною організацією, а не державою, і тому він [Святий Престол] не може мати ні особливого статусу в міжнародному праві, ні права брати участь у міжнародних конференціях на державному рівні» [43].

Варто зауважити, що міжнародна спільнота не підтримала таку ініціативу. 16 липня 2004 року Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй підтвердила статус Святого Престолу як постійного спостерігача в рамках ООН [42], а Комісія ООН із міжнародного права зазначила: «Принцип міжнародного права завжди полягав у тому, що організації, які не є державами, можуть мати міжнародну особистість і потенціал для укладення договорів. Папство надає приклад, особливо в період, який передував Латеранському договору 1929 року, коли Папство не здійснювало територіального суверенітету. Незважаючи на це, Святий Престол вважав, що він володіє міжнародними правомочностями для укладання договорів. Навіть нині, коли існує держава Ватикан [...], договори укладаються не через територіальний суверенітет держави Ватикан, а від імені Святого Престолу, який діє окремо від цієї держави» [45, с. 36].

Одностайності щодо витоків міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу нині немає. Однак можемо спостерігати компромісне поєднання перших трьох підходів: історичного, державницького та духовного. Причому нині піддається дедалі більшій критиці латеранська теорія витоків міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу та спроби заперечити його правосуб'єктність [2, с. 30–31]. Варто зазначити, що офіційна доктрина Католицької церкви, відповідно до якої правосуб'єктність дипломатичної діяльності Святого Престолу впливає з «особливої духовної місії» та «наставництва» [32, п. 440], також апелює до «багаторічного і вивреного досвіду» [32, п. 445] та добровіль-

¹ Римське питання – політичне протистояння між італійським урядом та Святим Престолом, яке тривало з 1861 по 1929 роки й загострилося із 1870 року у зв'язку із захопленням італійським королівством Папської держави і проголошенням Риму столицею Італії. На знак протесту Римський Понтифік оголосив себе «в'язнем Ватикану» та не визнав легітимним італійське завоювання Риму [2, с. 28].

² З юридичної точки зору Святий Престол, місто-держава Ватикан і Католицька церква є трьома різними суб'єктами. Однак міжнародною правосуб'єктністю володіють лише Святий Престол і Ватикан. Католицька церква не має міжнародної правосуб'єктності, проте вона представлена на міжнародній арені у двох іпостасях: Апостольським Престолом і Ватиканом [2, с. 33].

ного визнання іншими суб'єктами міжнародного права [32, п. 440].

Висновки. Здійснивши аналіз наявної наукової та науково-публіцистичної літератури, можемо констатувати, що проблематика дипломатичної діяльності Святого Престолу користується популярністю як у вітчизняній, так і в зарубіжній історіографії. Водночас проблема витоків правосуб'єктності Святого Престолу немає однакості.

Історіографічний аналіз демонструє наявність п'яти підходів щодо трактування витоків правосуб'єктності Святого Престолу на міжнародній арені: 1) виведення витоків міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу з історичного минулого (так звана «історична група»); 2) від визнання Апостольського Престолу іншими

державами та підтримання двосторонніх дипломатичних відносин (так звана «державницька група»); 3) із особливої духовної місії Святого Престолу та Католицької церкви (так звана «духовна група»); 4) від Латеранських угод (так звана «латеранська група»); 5) заперечення правосуб'єктності Святого Престолу (так звана «група виключення»).

Хоча науковці усе ще дискутують щодо витоків міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу, все ж аналіз літератури демонструє, що вони допускають компромісне поєднання історичного, державницького та духовного підходів щодо витоків міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу. Водночас латеранський підхід і підхід заперечення витоків міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу піддається критиці.

Список літератури:

1. Гев'юк А. Дипломатична діяльність Святого Престолу в сучасних міжнародних відносинах. / А. Гев'юк. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Політологія, Соціологія, Філософія». 2010. Випуск 14. С. 161–165.
2. Данилюк І.В. «Миротворча дипломатія Святого Престолу в Латинській Америці (2005-2013 роки)». // Дисертація на правах рукопису. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020. 250 с.
3. Дьяченко С.В. К вопросу о международной правосубъектности Святого Престолу. / С.В. Дьяченко. // Москов. журн. междунар. права. 2006. № 3(63). С. 4–16.
4. Заїкин В. З історії католицької ідеї в Східній Україні у середині XIX в. / В. Заїкин. // Записки ЧСВВ. 1928. Т. 3. Вип. 1-2. С. 46–47.
5. Зонова Т.В. Дипломатія Ватикана в контексте еволюції європейської політичної системи. / Т.В. Зонова. М. : РОССПЭН, 2000. 197 с.
6. Іжевська Т.І. Погляд на особливості ватиканської дипломатії. / Т.І. Іжевська. // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2009. Вип. 15. С. 126–128.
7. Карлов Ю. Правовые вопросы участия Ватикана в международных отношениях. / Ю. Карлов. М. : МГИМО, 1965. 156 с.
8. Козлов В. Дипломатія Ватикану та його роль у міжнародному житті. / В. Козлов. // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2001. Вип. 29, ч. 1. С. 143–146.
9. Козлов В. Дипломатія Святого Престолу у пост біполярній системі міжнародних відносин за часів понтифікату Івана Павла II. / В. Козлов. Вінниця : Книга-Вега. 2008. 191 с.
10. Козлов В. Дипломатія Святого Престолу: духовне та світське в сучасних міжнародних відносинах. *Зовнішні справи*. 2013. № 2. С. 35–39.
11. Мельник В. Ватикан як носій суверенітету в сучасній системі міжнародного права. *Католицький оглядач*. 2016. URL: <http://catholicnews.org.ua/vatikan-yak-nosiy-suverenitetu-u-suchasniy-sistemi-mizhnarodnogo-prava> (accessed: 26.01.2020).
12. Мельник В. Історична еволюція міжнародно-правового статусу Ватикану. *Католицький оглядач*. 2016. URL: <http://catholicnews.org.ua/istorichnaevolyuciya-mizhnarodnopravovogostatusuvatikanu0> (accessed: 26.01.2020).
13. Мельник В. Правове поле Ватикану як ознака міжнародно-правової суб'єктивності. *Католицький оглядач*. 2016. URL: <http://catholicnews.org.ua/pravove-pole-vatikanu-yak-oznaka-mizhnarodno-pravovoyi-subiektivnosti> (accessed: 26.01.2020).
14. Мельник В. Юридичний статус Ватикану: від Римської проблеми до Латеранської угоди. *Католицький оглядач*. 2016. URL: <http://catholicnews.org.ua/yuridichniy-status-vatikanu-vid-rimskoyi-problemi-do-lateranskoji-ugodi-0> (accessed: 26.01.2020).
15. Отрош М.І. Особливості міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 312–315.
16. Отрош М.І. Правова основа участі Святого Престолу у міжнародних організаціях. *Судова апеляція*. 2009. № 3(16). С. 84–91.

17. Отрош М.І. Статус Святого Престолу у міжнародному праві. / М.І. Отрош. Одеса : Фенікс, 2014. 240 с.
18. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правовий статус Ватикану. / Т.Л. Сироїд. // Форум права. № 4. 2012. С. 814–818.
19. Хоружий Г. Ватикан: історія і сучасність. / Г. Хоружий. Львів : Видавництво «Місіонер», 2011. 280 с.
20. Циватый В.Г. Духовная дипломатия XXI века: природа и роль традиционных религиозных ценностей в условиях формирования глобального гуманитарного пространства. / В.Г. Циватый. // Гуманитарное знание и духовная безопасность : сб. научн. статей. Махачкала, 2017. С. 602–608.
21. Циватый В.Г. Исторична традиційність і сучасні моделі Римсько-католицької церкви: інституціоналізація та політико-дипломатичні реалії Італії. / В.Г. Циватый. // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2018. Вип. 50. С. 422–428.
22. Циватый В.Г. Народна дипломатія і політика Римсько-католицької церкви: історична ретроспектива та «моделі церкви» в сучасній Італії. / В.Г. Циватый. // Зовнішні справи : науковий часопис. 2016. № 5. С. 34–38.
23. *Annuario Pontificio 2013. Città del Vaticano : Libreria Editrice Vaticana, 2013. 2345 p.*
24. *Apostolic Delegations Holy See Representations. Gcatholic. URL: <http://www.gcatholic.org/dioceses/delegations.htm> (accessed: 05.01.2020).*
25. Arangio-Ruiz G. On the Nature of the International Personality of the Holy See. / G. Arangio-Ruiz. // *Revue Belge de Droit International. 1996. Vol. 29. P. 354–369.*
26. Araujo R.J. Papal Diplomacy and the Quest for Peace: The Vatican and International Organizations from the early years to the League of Nations. / R.J. Araujo, J.A. Lucal. Naples : Sapientia Press of Ave Maria University, 2004. 280 p.
27. Araujo R.J. The Nature and Role of the Catholic Church and the Holy See in the International Order. *E-International Relations. 2013. P. 1–5. URL: <https://www.e-ir.info/2013/09/24/the-nature-and-role-of-the-catholic-church-and-the-holy-see-in-the-international-order/> (accessed: 05.01.2020).*
28. Barbato M. A State a Diplomat and a Transnational Church: The Multi-layered Actorness of the Holy See. / M. Barbato. // *Special Issue: The Changing Role of Diplomacy in the 21st Century. 2013. Vol. 21(2). P. 27–48.*
29. Brownlie I. Principles of Public International Law. / I. Brownlie. 7th edition. New-York : Oxford University Press, 2008. P. 784.
30. Catholics for Choice. URL: <http://www.catholicsforchoice.org/> (accessed: 05.01.2020)
31. *Codice di Diritto Canonico. Testo ufficiale e versione italiana. Roma : UELCI, 1997. 1720 p.*
32. *Compendio della Dottrina sociale della Chiesa. / A cura di Pontificio Consiglio della giustizia e della pace. Città del Vaticano : Libreria Editrice Vaticana, 2005. 544 p.*
33. Crawford J. The Creation of States in International Law. / J. Crawford. 2nd edition. Oxford : Oxford University Press, 2006. 944 p.
34. Esposito B. La Chiesa e relazioni internazionali: lezioni. / B. Esposito. Roma : Angelicum, 2015. 150 p.
35. Golan G.J. The Catholic Church as a public diplomacy actor : an analysis of the pope's strategic narrative and international engagement. / G.J. Golan, P.C. Arceneaux, M. Soule. // *The Journal of International Communication. 2018. № 9. P. 95–115.*
36. Graham R. Vatican Diplomacy: a Study of Church and State on the International Plane. / R. Graham. Princeton : University Press, 1959. 454 p.
37. Jennings R. Oppenheim's International Law. / R. Jennings, A. Watts. Peace. V. 1, 9th edition. Oxford : University Press, 1992. 2887 p.
38. Kunz J.L. The Status of the Holy See in International Law. / J.L. Kunz. // *American Journal of International Law. 1952. V. 46(2). P. 309–313.*
39. Lajolo G. Nature & Function of Papal Diplomacy. / G. Lajolo. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2005. 35 p.
40. Macdonald R.S. The Structure and Process of International Law: Essays in Legal Philosophy, Doctrine and Theory. / R.S. Macdonald, D.M. Johnston. Boston : Kluwer Academic Publishers, 1989. 247 p.
41. *Patti Lateranensi del 1929. Inter Sanctam Sedem et Italiae regnum conventiones. // Acta Apostolica Sedis. 1929. Vol. XXI (6). P. 209–295.*
42. Resolution 58/314: Participation of the Holy See in the work of the United Nations. Resolution adopted by the General Assembly on 1 July 2003. // UN. General Assembly. New-York : UN, 2004. P. 1–3.
43. The Holy. See at the United Nations: Church or State? *Catholics for Choice. URL: <http://www.catholicsforchoice.org/the-holy-see-at-the-united-nations-church-or-state/> (accessed: 05.01.2020).*
44. Troy J. The Pope's own hand outstretched': Holy See diplomacy as a hybrid mode of diplomatic agency. / J. Troy. // *The British Journal of Politics and International Relations. 2018. № 3. P. 521–539.*
45. *Yearbook of the International Law Commission. Vol. II. New-York : United Nations, 1962. 208 p.*

Danyliuk I.V. HISTORIOGRAPHIC APPROACHES TO DETERMINING THE ORIGINS OF THE LEGAL PERSONALITY OF THE HOLY SEE IN THE INTERNATIONAL ARENA

The article examines the approaches to determining the origins of the international legal personality of the Holy See.

The article analyzes the current five approaches to determining the origins of the legal personality of the Holy See in the international arena: 1) deriving the origins of the international legal personality of the Holy See from the historical past (the so-called historical group); 2) from the recognition of the Apostolic See by other states and the maintenance of bilateral diplomatic relations (the so-called state group); 3) from the special spiritual mission of the Holy See and the Catholic Church (the so-called spiritual group); 4) from the Lateran Agreements (the so-called lateran group); 5) denial of the legal personality of the Holy See (the so-called exclusion group).

Researchers of the “historical group” consider that the international legal personality of the Holy See is a remnant of its “outstanding role” in medieval politics and diplomacy. Researchers of the “historical group” appeal to the historical past of Vatican diplomacy and focus on the contribution of the Holy See to the historical development of medieval Europe and the global development of the modern period and the present.

Researchers of the “state group” consider that the origins of the international legal personality of the Holy See only when the Apostolic See is recognized by other states. According to researchers of the “state group”, the recognition of a large number of states of the Holy See and the establishment of official relations is the main proof of the legal personality of the Holy See.

Researchers of the “spiritual group” consider that the origins of the international legal personality of the Holy See is in the unique spiritual mission represented by the Holy See in the world. According to the supporters of the “spiritual group”, the international legal capacity of the Holy See is based on the spiritual authority of the Catholic Church and its mission in the world.

Researchers of the “lateran group” see the origins of the Holy See’s international legal personality in the Lateran Accords of 1929 with the creation of the independent Vatican City State. According to the supporters of the “lateran group”, it was the Lateran agreements that gave international status to the Holy See.

Representatives of the “exclusion group”, which completely denies the legal personality of the Holy See in the international arena and defines it as a purely religious organization.

Key words: *international relations, diplomacy, Holy See, Vatican, Catholic Church.*